

BESTUURSOVEREENKOMST GETIJ GREVELINGEN

Tekendatum 21 februari 2019

DE ONDERGETEKENDEN:

1. De Minister van Infrastructuur en Waterstaat, handelend in haar hoedanigheid van bestuursorgaan, als rechtsgeldige vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden, verder te noemen "de Minister van IenW";
2. De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), handelend in haar hoedanigheid van bestuursorgaan, als rechtsgeldige vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden, verder te noemen "de Minister van LNV";
3. De Minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK), handelend in zijn hoedanigheid van bestuursorgaan, als rechtsgeldige vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden, verder te noemen: "de Minister van EZK";
4. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, handelend als bestuursorgaan, rechtsgeldig vertegenwoordigd door gedeputeerde de heer mr. R.A. Janssen, ingevolge hun besluit van 29 januari 2019, hierna te noemen "de provincie Zuid-Holland";
5. Gedeputeerde Staten van Zeeland, handelend als bestuursorgaan, rechtsgeldig vertegenwoordigd door gedeputeerde de heer drs. B.J. de Reu, ingevolge hun besluit van 8 januari 2019, hierna te noemen "de provincie Zeeland";
6. Burgemeester en wethouders van de gemeente Goeree-Overflakkee, handelend als bestuursorgaan, rechtsgeldig vertegenwoordigd door wethouder mevrouw T.C. Both-Verhoeven, daartoe gemachtigd bij en ter uitvoering van het besluit van 12 februari 2019, hierna te noemen "de gemeente Goeree-Overflakkee";
7. Burgemeester en wethouders van de gemeente Schouwen-Duiveland, handelend als bestuursorgaan, rechtsgeldig vertegenwoordigd door wethouder de heer C.H. van den Bos, daartoe gemachtigd bij en ter uitvoering van het besluit van 8 januari 2019, hierna te noemen "de gemeente Schouwen-Duiveland", en
8. Staatsbosbeheer, vertegenwoordigd door de directeur Staatsbosbeheer de heer ir. S. Thijsen BNT, daartoe gemachtigd volgens het besluit van de directie van Staatsbosbeheer.

Tezamen verder te noemen: "Partijen".

OVERWEGEN HET VOLGENDE:

Ontwikkelingsperspectief op de Grevelingen

- In 1971 werd de Brouwersdam aangelegd als onderdeel van de Deltawerken. Daarmee werden veiligheid en bereikbaarheid in het gebied geborgd. De Grevelingen ontwikkelde zich als zoutwatermeer tot een internationaal belangrijk natuurgebied, aantrekkelijk voor recreatie en duiksport en van belang voor visserij op schaal- en schelpdieren.
- In de loop der jaren ging de waterkwaliteit achteruit. Met het verdwijnen van eb en vloed ontstond in delen van het meer een gebrek aan zuurstof. Dat zorgt voor 'dode bodems' waar alleen bacteriën gedijen. Zonder bodemleven ontbreekt een belangrijke schakel in de voedselketen en dat maakt het hele ecosysteem kwetsbaar.
Een goede waterkwaliteit is niet alleen belangrijk voor de natuur, het is ook een voorwaarde voor de verdere ontwikkeling van de regionale economie, waaronder (water)recreatie, toerisme en visserij.
- Overheden, waaronder Partijen, zijn al geruime tijd met elkaar in gesprek om tot een oplossing te komen. Dit proces heeft geleid tot een voorgenomen ontwikkelperspectief, zoals opgenomen in de ontwerp-Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer (2014). Daarin wordt voor het onderdeel Grevelingen uitgegaan van het terugbrengen van Beperkt getij (maximale getijslag 50 cm) via een doorlaat in de Brouwersdam, waarbij de waterveiligheid blijft gewaarborgd omdat de doorlaat afsluitbaar is.
- Partijen streven voor de Grevelingen naar een toekomstbestendig ecosysteem waar waterveiligheid, goede waterkwaliteit en estuariene natuur goed samengaan met een krachtige economie. In dat kader zijn partijen voornemens Beperkt getij terug te brengen op de Grevelingen door een doorlaat in de Brouwersdam. Partijen hebben daarvoor een aantal voorlopige varianten verkend (verkenningsfase).
- Deze doorlaat in de Brouwersdam dient voorbereid te zijn op een significante zeespiegelstijging. Uit de voorlopige variantenafweging in de Verkenningsfase is gebleken dat dit mogelijk bij de huidige uitgangspunten gerealiseerd kan worden met een doorlaat van 12 kokers voorzien van een Getijdencentrale die ook kan pompen. Dit is één van de manieren om de functionaliteit van het doorlaatmiddel bij zeespiegelstijging te behouden.
- Door het terugbrengen van Beperkt getij verbetert niet alleen de kwaliteit van het water en de onderwaternatuur, de getijdenbeweging kan ook worden benut voor de opwekking van duurzame energie door middel van een Getijdencentrale. Hierbij kan in potentie 55 GWh/jaar (elektriciteitsvoorziening voor circa 17.000 huishoudens) aan duurzame elektriciteit worden opgewekt en waardoor tevens circa 30 Kton/jaar CO₂ minder wordt uitgestoten.
- Het realiseren van een Getijdencentrale draagt bij aan nationale en regionale doelstellingen ten aanzien van duurzame energie.
- Het innovatie karakter van een Beperkt getij en een Getijdencentrale biedt de mogelijkheid kennis te exporteren. De kennis, die wordt opgedaan bij deze innovatie, levert kansen voor de export naar rivierdelta's elders in de wereld die net als Nederland voor de uitdaging staan

een toekomstbestendige waterveiligheid, natuur en water van een goede kwaliteit en duurzame energie te realiseren.

- Omdat marktpartijen interesse hebben getoond bij te dragen aan de realisatie van een Getijdencentrale in de doorlaat, wordt dit nader door Partijen verkend. Het streven is om in een coalitie met marktpartijen tijdens de Planuitwerkingsfase integraal te gaan werken. Een besluit hierover zal na verdere consultatie van de marktpartijen voor 1 januari 2020 worden genomen. Uitgangspunt is dat de kosten voor realisatie van een Getijdencentrale volledig voor rekening komen van de marktpartij die de Getijdencentrale gaat realiseren en exploiteren.

Proces en bekostiging

- In 2015 zijn in de Bestuursovereenkomst Programma Ontwikkeling Grevelingen en Volkerak-Zoommeer door overheden, waaronder een aantal van Partijen, bestuurlijke afspraken gemaakt voor het vinden van voldoende financiële middelen voor dit Programma.
- Door de Ministers van IenW en LNV is een bedrag van € 75 miljoen in 2018 gereserveerd, aanvullend op de reeds toegezegde bijdragen, voor het realiseren van de doorlaat in de Brouwersdam ten behoeve van het Beperkt getij in de Grevelingen.
- Partijen hebben in totaal een budget gereserveerd van maximaal € 139,5 miljoen (€ 119,5 miljoen kan beschikbaar worden gesteld en € 20 miljoen als budget voor risicoreservering) voor de realisatie van een doorlaat in de Brouwersdam en de compenserende en mitigerende maatregelen.
- Tijdens de afronding van de Verkenningsfase worden twee zaken nader onderzocht, nl. (1) de mogelijke effecten van het Beperkt getij op Natura 2000 en de daarmee samenhangende compenserende en mitigerende maatregelen en (2) de effecten van mogelijke zeespiegelstijging als gevolg van de klimaatverandering. Partijen streven ernaar deze onderzoeken voor 1 juli 2019 af te ronden.
- Ondanks dat de nadere onderzoeken nog niet zijn afgerond, wensen Partijen thans bestuurlijke afspraken te maken over de Planuitwerkingsfase.
- In de Planuitwerkingsfase zal worden gezien of kostenbesparingen mogelijk zijn en of het mogelijk is te komen tot een optimalisatie, met name als het gaat om het verder rekening houden met de verwachte zeespiegelstijging.
- Het streven is in de Planuitwerkingsfase een doorlaatsysteem te ontwerpen dat voor een langere periode mee kan gezien de (verwachte) zeespiegelstijging.
- Het streven is in de Planuitwerkingsfase een passend pakket voor mitigatie en compensatie voor natuur te ontwerpen dat voor een langere periode mee kan mede gezien de (verwachte) zeespiegelstijging.
- Het is de ambitie (in een vroeg stadium) in de Planuitwerkingsfase een marktpartij te betrekken bij het project indien gekozen wordt voor de combinatie met de getijdencentrale.

- Staatsbosbeheer (SBB) is bij deze Bestuursovereenkomst Partij omdat SBB in het Grevelingengebied eigenaar en natuurbeheerder is van gronden en wateren. De maatregelen die in het kader van het Project Getij Grevelingen worden uitgevoerd raken de taken en doelstellingen van Staatsbosbeheer. Het betreft daarbij met name de eigendomspositie, de te realiseren natuur- en recreatiedoelen (het beheer) en de vermogenspositie van de organisatie; tevens raakt het in te zetten capaciteit en kunde van de organisatie in het gebied.
- Deze Bestuursovereenkomst Getij Grevelingen is de opvolger van de Bestuursovereenkomst Programma Ontwikkeling Grevelingen en Volkerak-Zoommeer voor het onderdeel Getij Grevelingen.
- Partijen wensen voort te bouwen op het ontwikkelperspectief voor het onderdeel Grevelingen uit de ontwerp-Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer. Dit zal worden vastgelegd in een beleidsbrief aan de Tweede Kamer, waarin de inzichten uit de verkenning en de Voorkeursbeslissing worden beschreven. In deze beleidsbrief wordt ook beschreven hoe de zienswijzen over de Grevelingen, die zijn ingediend op de ontwerp-Rijksstructuurvisie, worden betrokken in het Project.
- Belanghebbenden in de omgeving worden door Partijen betrokken bij de afronding van de Verkenningfase en bij de Planuitwerkingsfase.

PARTIJEN ZIJN HET VOLGENDE OVEREENGEKOMEN:

§ 1. Algemeen

Artikel 1 Definities

In deze overeenkomst wordt verstaan onder:

- a. *Beperkt getij*: herstel van getijwerking waarbij het verschil tussen eb en vloed (getijslag) gering is ten opzichte van de periode voor afsluiting door de Deltawerken, dit is een getijslag van maximaal 50 cm op de Grevelingen bij een gemiddeld waterpeil van NAP -0,20 m.
- b. *Bestuursovereenkomst Getij Grevelingen*: deze bestuursovereenkomst.
- c. *Compenserende maatregelen*: maatregelen waarvan is onderbouwd dat deze het Natura 2000-netwerk handhaven of versterken, als tegenwicht voor schadelijke gevolgen van het Project voor natuurlijke kenmerken van het gebied.
- d. *Deltafonds*: fonds als bedoeld in paragraaf 4a van hoofdstuk 7 van de Waterwet.
- e. *Doorlaatmiddel*: afsluitbare opening in de Brouwersdam.
- f. *Getijdencentrale*: een waterkrachtcentrale die energie uit de getijdenslag van de zee in elektriciteit omzet.
- g. *Habitatrichtlijn*: Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.
- h. *IBOI*: Indexering Bruto Overheids Investerings.
- i. *Mitigerende maatregelen*: maatregelen waarvan is onderbouwd dat deze de schadelijke gevolgen van het Project voorkomen of verminderen.
- j. *Plangebied*: gebied waar de maatregelen worden uitgevoerd en effect (kunnen) hebben.
- k. *Planuitwerkingsfase*: de fase tot aan de projectbeslissing waarin de maatregelen voor de realisatie van het Project worden uitgewerkt en nauwkeurige kostenramingen worden opgesteld.
- l. *Project*: Project Getij Grevelingen, als bedoeld in artikel 2, eerste lid, van de Bestuursovereenkomst Getij Grevelingen.
- m. *Projectbeslissing*: beslissing door de ministers van IenW, LNV en EZK inzake de keuze voor de te realiseren maatregelen in de Realisatiefase.
- n. *Project Brouwerseiland*: ontwikkeling van verblijfsrecreatie in de voormalige werkhaven aan de binnenzijde van de Brouwersdam en gelegen in het Plangebied, zoals vastgelegd in het bestemmingsplan Brouwerseiland van de gemeente Schouwen-Duiveland.
- o. *Realisatiefase*: de fase tot aan de opleveringsbeslissing, waarin de maatregelen voor de realisatie van het Project worden uitgevoerd.
- p. *Rijkswaterstaat (RWS)*: het uitvoerende agentschap van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat in Nederland.
- q. *Studiegebied*: gebied waarop effecten van de maatregelen doorwerken.
- r. *Toekomstbestendig*: rekening houdend met verwachte toekomstige ontwikkelingen, zoals een bepaalde mate van zeespiegelstijging.
- s. *Verkenningfase*: de fase tot aan de Voorkeursbeslissing waarin een aantal varianten van maatregelen voor de realisatie van het Project worden verkend.

- t. *Voorkeursbeslissing*: beslissing door de ministers van IenW, LNV en EZK inzake de keuze voor uit te werken maatregelen in de Planuitwerkingsfase.

Artikel 2

Project, plangebied, studiegebied, doel en reikwijdte van de bestuursovereenkomst

1. Het Project betreft de realisatie van een afsluitbare doorlaat in de Brouwersdam waarmee Beperkt getij wordt teruggebracht in de Grevelingen. Doel van het Project is het verbeteren van de waterkwaliteit en daarmee van het Grevelingenmeer weer een toekomstbestendig ecosysteem te maken. Een goede waterkwaliteit is niet alleen belangrijk voor de natuur, het is ook een voorwaarde voor de verdere ontwikkeling van de regionale economie, waaronder (water)recreatie, toerisme en visserij. Het daarbij integreren van een Getijdencentrale biedt de mogelijkheid om de doorlaat te benutten voor de winning van duurzame energie.
2. Het Plangebied en het Studiegebied bestrijken het gebied zoals aangegeven op de kaart die als bijlage 1 bij deze bestuursovereenkomst is gevoegd, met dien verstande dat Compenserende maatregelen ook buiten dit gebied kunnen worden getroffen.
3. Met deze bestuursovereenkomst worden afspraken vastgelegd ten aanzien van het afronden van de Verkenningsfase, de Planuitwerkingsfase en enkele zaken in de Realisatiefase van het Project over de volgende onderwerpen:
  - a. Randvoorwaarden en eisen die worden gesteld aan de afsluitbare doorlaat en aan de realisatie hiervan.
  - b. De mogelijkheid van een Getijdencentrale.
  - c. De financiële bijdragen van de Partijen.
  - d. De planning van de Planuitwerkingsfase.
  - e. De organisatie.

Artikel 3

Randvoorwaarden, eisen en wensen voor een doorlaat en een mogelijke getijdencentrale in de Brouwersdam

1. Het doorlaatmiddel in de Brouwersdam moet aan de volgende voorwaarden voldoen:
  - a. De totale kosten overschrijden het projectbudget en de risicoreservering, bedoeld in artikel 4, tweede en derde lid, niet.
  - b. Met het doorlaatmiddel wordt een getijslag van maximaal 50 centimeter bereikt die vergelijkbaar is met een natuurlijke getijcyclus.
2. In de Planuitwerkingsfase wordt onderzocht hoe:
  - a. Het doorlaatmiddel functioneel kan blijven bij zeespiegelstijging.
  - b. De Getijdencentrale kan worden gerealiseerd. De dekking van de kosten van de planuitwerking valt buiten het budget als bedoeld in artikel 4, tweede lid, van deze bestuursovereenkomst.
  - c. Maatregelen kunnen worden genomen voor behoud van het strand aan de zeezijde langs de Brouwersdam. Als deze maatregelen, blijkend uit onderzoek in opdracht van de Partijen, niet nodig zijn om negatieve effecten van het Project voor het strand te voorkomen of te beperken, dan valt de dekking van de kosten hiervan buiten het budget

als bedoeld in artikel 4, tweede lid, van deze bestuursovereenkomst en dus buiten dit Project.

§ 2. Financiële afspraken

Artikel 4

Bekostiging van de doorlaat in de Brouwersdam

1. De Minister van IenW stelt voor het afronden van de Verkenningsfase en voor de Planuitwerkingsfase voor de doorlaat in de Brouwersdam maximaal € 4,5 miljoen beschikbaar.
2. Partijen spannen zich in om de doorlaat in de Brouwersdam te realiseren binnen een budget van € 119,5 miljoen. De hierna genoemde Partijen dragen daar als volgt aan bij:
  - de Minister van IenW stelt € 30 miljoen beschikbaar (incl. de 4,5 miljoen voor de Verkenningsfase en Planuitwerkingsfase).
  - de Minister van IenW en LNV stellen uit aanvullend budget voor natuur en waterkwaliteit in het regeerakkoord uit 2017 € 75 miljoen beschikbaar;
  - de provincie Zuid-Holland stelt € 10 miljoen beschikbaar.
  - de provincie Zeeland stelt € 2,5 miljoen beschikbaar;
  - de gemeenten Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland stellen ieder € 1 miljoen beschikbaar indien een Getijdencentrale en maatregelen voor het behoud van het strand aan de zeezijde worden gerealiseerd.

Bij het bepalen van deze bedragen is door Partijen uitgegaan van een te behalen kostenbesparing bij de nadere uitwerking in de Planuitwerkingsfase.

3. Indien de onder lid 2 genoemde kostenbesparing niet (volledig) behaald wordt, dan stellen Partijen een risicoreservering beschikbaar, die is opgebouwd uit de volgende maximale bedragen:
  - de provincie Zuid-Holland: maximaal € 5 miljoen.
  - de provincie Zeeland: maximaal € 2,5 miljoen.
  - de Minister van IenW: maximaal € 12,5 miljoen.Indien de aanvullend benodigde bijdrage lager is dan € 20 miljoen, dan is de aanvullende bijdrage van deze Partijen als volgt: Provincie Zuid-Holland draagt voor 2/8 deel bij, Provincie Zeeland draagt voor 1/8 deel bij en de Minister van IenW draagt voor 5/8 deel bij.
4. Partijen onderkennen dat - voordat de Verkenningsfase kan worden afgerond - nader onderzoek plaats dient te vinden naar de effecten van Beperkt getij voor Natura 2000-doelen en de effecten van mogelijke zeespiegelstijging voor de doorlaat in de Brouwersdam. Partijen streven ernaar dit onderzoek voor 1 juli 2019 af te ronden. Partijen onderkennen dat uit deze onderzoeken kan blijken dat aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn die leiden tot een overschrijding van het projectbudget en de risicoreservering van maximaal € 139,5 miljoen.
5. Bijdrage van Staatsbosbeheer:
Zodra het bestemmingsplan voor het Project Brouwerseiland formele rechtskracht heeft verkregen, en het erfpachtrecht ten behoeve van het Project Brouwerseiland is gevestigd:

- a. Zet Staatsbosbeheer de jaarlijks netto-opbrengsten van de dan te verkrijgen erfpachtinkomsten in voor een kwaliteitsimpuls in de Grevelingen, door:
    - i. Jaarlijks middelen beschikbaar te stellen als (co)financiering voor beheer of projecten op het gebied van natuur, landschap en recreatie in de Grevelingen. In de Planuitwerkingsfase zal worden gezien of synergie kan worden bereikt met lopende ontwikkelingen in de Grevelingen;
    - ii. Over een periode van 30 jaar uit de erfpachtinkomsten in totaal € 10,5 miljoen beschikbaar te stellen om in aansluiting op het Project een aanvullende inzet te plegen op het gebied van natuur, mogelijk in combinatie met mee koppelkansen op het gebied van aquacultuur, recreatie en/of zilte landbouw.
  - b. Als het bestemmingsplan voor het Project Brouwerseiland geen onherroepelijke rechtskracht verkrijgt of de erfpacht niet wordt gevestigd dan komt de bijdrage van Staatsbosbeheer te vervallen.
  - c. Wanneer door onvoorziene omstandigheden de erfpacht ten einde komt en daarmee de inkomsten stoppen, zal ook de (verdere) bijdrage van Staatsbosbeheer komen te vervallen.
6. Meevallers worden over Partijen verdeeld naar rato van hun bijdragen, als bedoeld in het tweede lid.
  7. De bijdragen van de provincies en gemeenten ten behoeve van het Project worden aan de Minister van IenW beschikbaar gesteld middels storting in het Deltafonds:
    - i. De bijdragen, genoemd in het tweede lid, worden uiterlijk binnen drie maanden na de start van de Realisatiefase beschikbaar gesteld.
    - ii. De bijdragen zoals genoemd in het derde lid, worden, indien nodig, beschikbaar gesteld in de periode tussen 3 maanden na de start van de Realisatiefase en 3 maanden na beëindiging van de Realisatiefase.

Artikel 5

Bekostiging van de Getijdencentrale

1. De Minister van EZK stelt de volgende bedragen beschikbaar, met inachtneming van de relevante wettelijke kaders en procedures en de Europese mededingingsregels, voor de ontwikkeling van de Getijdencentrale voor zover de, in opdracht van EZK, door Rijkswaterstaat uit te voeren aanbesteding voor de Getijdencentrale daadwerkelijk plaatsvindt. Hiervoor gelden de volgende voorwaarden en uitgangspunten:
  - a) Een eenmalige vergoeding van 50% van de private aanbestedingskosten van de consortia die afvallen bij de aanbesteding (met een maximum van € 0,25 miljoen) met dien verstande dat:
    - De eenmalige vergoeding wordt verstrekt per consortium;
    - De vergoeding uitsluitend wordt verstrekt indien de aanbesteding doorgang vindt en leidt tot meerdere offertes;
    - De betaling is voorzien in 2019 of wanneer de aanbestedingsprocedure daadwerkelijk plaatsvindt;
  - b) Een eenmalige vergoeding van maximaal € 2 miljoen aan publieke plan-uitwerkingskosten:
    - Alleen als de aanbesteding doorgang vindt en de opdracht wordt gegund;

- De betaling is voorzien in 2020 of in het jaar waarin de opdracht daadwerkelijk start;
- c) Een eenmalige vergoeding van 50% van de private planuitwerkingskosten van een consortium met een maximum van € 2 miljoen met dien verstande dat:
- De vergoeding uitsluitend wordt verstrekt als de aanbesteding doorgang heeft gevonden en de opdracht is gegund;
  - De vergoeding uitsluitend wordt verstrekt als na de planuitwerking blijkt dat de bouw van de getijdencentrale niet door kan gaan;
  - De betaling is voorzien uiterlijk in 2022 of zoveel eerder als hierover duidelijkheid is.
2. Indien de aanbesteding niet leidt tot mogelijkheden voor samenwerking met een consortium voor een Getijdencentrale, dan besluiten de Ministers van IenW, LNV en EZK of de Getijdencentrale wordt meegenomen in het vervolg van de Planuitwerkingsfase, na gezamenlijk overleg hierover met de overige Partijen.
  3. Indien de Getijdencentrale wordt meegenomen in de Planuitwerkingsfase volgt de opdrachtverlening aan een Publiek-private alliantie om de maatregelen verder uit te werken en de Planuitwerkingsfase af te ronden. Voor de publieke taken blijven de betrokken overheden verantwoordelijk.
  4. De bijdragen van de Minister van EZK, genoemd in het eerste lid, worden aan de Minister van IenW ten behoeve van het Project beschikbaar gesteld, door storting in het Deltafonds.

Artikel 6 **Prijsniveau & reikwijdte**

1. Alle in deze Bestuursovereenkomst genoemde bedragen zijn gebaseerd op prijsniveau 2018, inclusief btw. Prijsindicatie vindt plaats op basis van IBOI.
2. Maatregelen die buiten de in artikel 2 omschreven reikwijdte van het Project vallen, dienen uit andere budgetten te worden bekostigd.

§ 3. Organisatie, overleg en planning

Artikel 7 **Bestuurlijk overleg**

1. Partijen geven in gezamenlijk overleg uitvoering aan deze bestuursovereenkomst.
2. Partijen zijn verantwoordelijk voor de bestuurlijke afstemming en het gedragen advies aan het Kabinet om in een latere fase, al dan niet tot realisatie over te gaan.
3. Partijen stellen gezamenlijk een bestuurlijk overleg Getij Grevelingen in, bestaande uit bestuurlijke vertegenwoordigers van Partijen, welk overleg wordt voorgezeten door of namens de Minister van IenW. Bij dit overleg worden ook de waterschappen Hollandse Delta en Scheldestromen betrokken.
4. Het bestuurlijk overleg wordt door Partijen gezamenlijk voorbereid.
5. De in artikel 8 vermelde projectorganisatie zorgt voor het secretariaat van het bestuurlijk overleg.

Artikel 8
Projectorganisatie en projectdirecteur

1. De Minister van IenW stelt na ondertekening van deze overeenkomst een projectorganisatie in ten behoeve van de afronding van de Verkenningsfase en van de Planuitwerkingsfase.
2. De dagelijkse leiding van de projectorganisatie is in handen van een projectdirecteur.
3. De projectdirecteur draagt zorg voor het bewaken van de voortgang van het Project en voor tijdige en adequate voortgangsrapportages aan Partijen.
4. De projectdirecteur neemt deel aan het in artikel 7, eerste lid, bedoelde bestuurlijk overleg.

Artikel 9
Rollen en verantwoordelijkheden

1. Partijen die bijdragen aan de bekostiging van het Project laten Rijkswaterstaat als aanbestedende dienst optreden met inachtneming van de aanbestedingsregelgeving.
2. De Minister van IenW draagt zorg voor de uitwerking van het Project in de afronding van de Verkenningsfase en de Planuitwerkingsfase, in samenwerking met vertegenwoordigers van Partijen.
3. Partijen behouden hun eigen beleidsverantwoordelijkheid bij de uitvoering van het Project.
4. Partijen zetten zich in om publiekrechtelijke en privaatrechtelijke medewerking te verkrijgen en/of te verlenen voor de realisatie van de –nog vast te stellen- Voorkeursbeslissing, onverminderd de publieke (wettelijke) taken en verantwoordelijkheden van Partijen, en om daarvoor de benodigde besluiten op een voortvarende en gecoördineerde wijze voor te bereiden en te nemen.

Artikel 10
Planning

1. Partijen streven ernaar de Verkenningsfase voor 1 juli 2019 af te ronden.
2. De start van de Planuitwerkingsfase is het moment dat de Voorkeursbeslissing is vastgesteld.
3. Partijen streven naar afronding van de Planuitwerkingsfase binnen twee jaar na de Voorkeursbeslissing, met een uitloop naar drie jaar, indien de Getijdencentrale wordt meegenomen in de Planuitwerkingsfase.
4. De Planuitwerkingsfase wordt afgesloten met een Projectbeslissing en een realisatieovereenkomst, waarin Partijen nadere afspraken vastleggen over bekostiging en fasering van de Realisatiefase.
5. Partijen kunnen desgewenst een afzonderlijke samenwerkingsovereenkomst aangaan, eventueel met anderen dan Partijen.

§ 4. Overige bepalingen

Artikel 11 **Afdwingbaarheid**

Deze overeenkomst is niet in rechte afdwingbaar.

Artikel 12 **Geschilbeslechting**

1. Indien er in het kader van de uitvoering van deze overeenkomst een geschil ontstaat, zullen Partijen zich tot het uiterste inspannen om dat geschil in gezamenlijk overleg op te lossen.
2. Een Partij die meent dat er een geschil bestaat over de uitvoering van deze overeenkomst, deelt dat schriftelijk en gemotiveerd binnen veertien dagen aan de andere Partijen mee.
3. Binnen twee weken na de schriftelijke mededeling als bedoeld in het tweede lid overleggen Partijen over een oplossing voor het geschil en trachten zij via minnelijke weg tot overeenstemming te komen.
4. Indien Partijen er niet in slagen om in overleg tot een oplossing te komen, starten zij een mediationproces onder gezamenlijke benoeming van een mediator.
5. Als het mediationproces niet tot een door alle Partijen gedragen oplossing leidt, dan treden Partijen met elkaar in overleg over de gevolgen van het geschil voor de voortzetting van deze bestuursovereenkomst.
6. Partijen communiceren niet met derden over het geschil.

Artikel 13 **Externe Communicatie**

1. Onder verantwoordelijkheid van de projectdirecteur wordt zo spoedig mogelijk een gezamenlijk overkoepelend communicatieplan opgesteld waarin met betrekking tot de externe communicatie is opgenomen welke informatie door welke Partijen naar welke doelgroepen en met welke middelen wordt gecommuniceerd.
2. Partijen zullen afzonderlijk, rekening houdend met elkaars gerechtvaardigde belangen, de communicatieboodschap van de andere Partijen ondersteunen.

Artikel 14 **Wijziging**

1. Indien onvoorziene omstandigheden opkomen die van dien aard zijn dat deze bestuursovereenkomst behoort te worden gewijzigd, dan wel die wezenlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van de overeenkomst, zullen Partijen over de noodzaak van wijziging of (gedeeltelijke) opzegging van deze overeenkomst in overleg treden.
2. Elke Partij kan voorts, onverminderd de eventuele andere aan Partijen toegekende rechten tot wijziging, de andere Partij(en) schriftelijk verzoeken deze bestuursovereenkomst te wijzigen. De wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle Partijen.

3. Partijen treden in overleg binnen 4 weken nadat een Partij de wens daartoe aan de andere Partij(en) schriftelijk heeft medegedeeld.
4. De wijziging wordt in afschrift als bijlage aan deze bestuursovereenkomst gehecht, nadat alle Partijen deze bijlage hebben vastgesteld en dit schriftelijk aan elkaar hebben bevestigd.

Artikel 15

Looptijd en beëindiging overeenkomst

1. De bestuursovereenkomst treedt in werking op de dag na de dag dat alle Partijen de overeenkomst hebben ondertekend.
2. De bestuursovereenkomst eindigt in ieder geval indien één van de volgende omstandigheden zich voordoet:
  - Op het moment dat de Planuitwerkingsfase is afgerond door vaststelling van de Projectbeslissing.
  - Als Partijen besluiten dat (verder) geen planuitwerking en/of realisatie zal plaatsvinden.
  - Indien het projectbudget en de risicoreservering van maximaal € 139,5 miljoen ontoereikend blijken te zijn en Partijen er niet in slagen om afspraken te maken over de dekking van aanvullende kosten;
  - Als voortzetting van de bestuursovereenkomst – wegens tijdens het sluiten van de overeenkomst onvoorziene omstandigheden - redelijkerwijs niet van Partijen gevergd kan worden;
  - Als de bestuursovereenkomst door Partijen in onderling overleg wordt vervangen door een nieuwe bestuursovereenkomst.
3. Rechtsgevolgen die voortvloeien uit deze bestuursovereenkomst en die naar hun aard geacht worden door te werken of eventueel ontstaan na beëindiging van deze overeenkomst, worden afgehandeld conform het bepaalde in deze overeenkomst.

Artikel 16

Openbaarheid

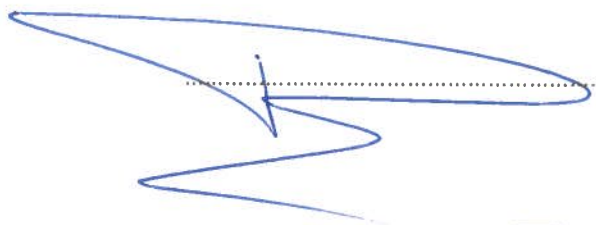
1. Na ondertekening van deze overeenkomst wordt de tekst daarvan binnen 20 werkdagen gepubliceerd in de Staatscourant.
2. Bij wezenlijke wijzigingen in of aanvullingen op de overeenkomst vindt het eerste lid overeenkomstige toepassing.

Aldus overeengekomen door:

Datum ondertekening:

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat
namens deze:

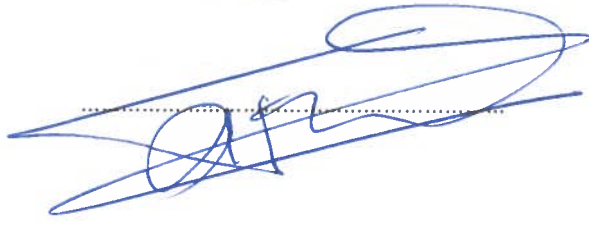
De heer drs. P.R. Heij.
directeur-generaal Water en Bodem

Datum ondertekening:

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
namens deze:

De heer ir. J.M. Osinga
directeur-generaal Natuur, Visserij en Landelijk Gebied

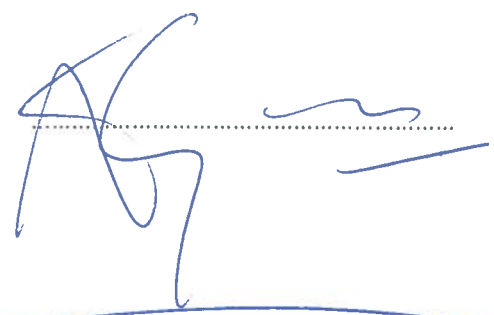

*dh. ir. a.s.m. Tabak
namens deze
pv. directeur natuur LNV*

Datum ondertekening: *19/2/2019*

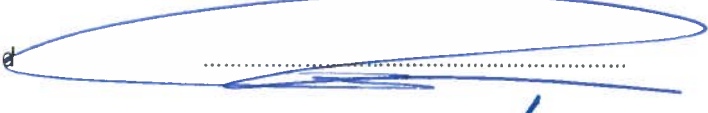
De Minister van Economische Zaken en Klimaat
namens deze:

de heer mr. A.F. Gaastra
directeur-generaal Klimaat en Energie

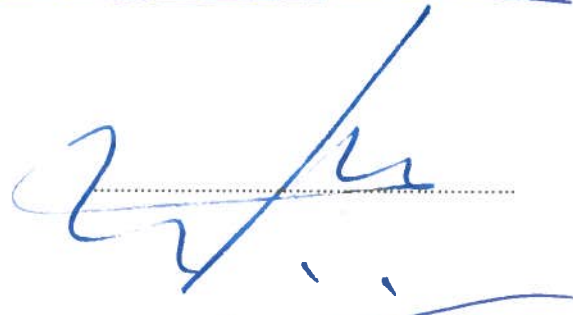
Datum ondertekening:

De gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland
de heer mr. R.A. Janssen

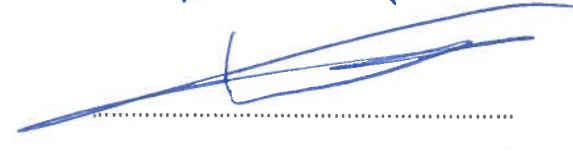
Datum ondertekening:

De gedeputeerde van de provincie Zeeland
de heer drs. B.J. de Reu

Datum ondertekening:

De wethouder van de gemeente Goeree-Overflakkee
mevrouw T.C. Both-Verhoeven

Datum ondertekening:

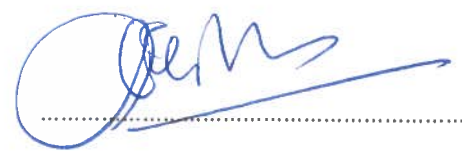
De wethouder van de gemeente Schouwen-Duiveland
de heer C.H. van den Bos

Datum ondertekening:

De directeur van Staatsbosbeheer
de heer ir. S. Thijsen BNT

*namens deze
mevrouw D.M.J. Kamphuis MBA
divisie directeur Staats bos beheer*

Bijlage 1. Het Plangebied en het Studiegebied.

Figuur 1. Het Plangebied en het Studiegebied.

Bijlage 2. Dekking van het Project Getij Grevelingen (in miljoenen euros). 1)

A. Budgetten voor de realisatie	1-1-20198
1. Doorlaatmiddel en mitigerende maatregelen	
a. Harde dekking	
Bijdrage Deltafonds IenW	30
Bijdrage Deltafonds Regeerakkoord IenW/LNV	75
Bijdrage provincie Zuid-Holland	10
Bijdrage provincie Zeeland	2,5
Bijdrage gemeente Goeree Overflakkee 2)	1
Bijdrage gemeente Schouwen Duiveland 2)	1
Totaal	119,5
b. Dekkingstekort zonder kostenbesparingen	20
Mogelijke kosten besparing vroege marktbetrokkenheid/optimalisatie van het ontwerp	0-20
Bij niet (gedeeltelijk) niet realiseren: aanvullende bijdragen	0-20
Hiervan maximaal Provincie Zuid-Holland	5
Hiervan maximaal Provincie Zeeland	2,5
Hiervan maximaal IenW/Deltafonds	12,5
c. Resterend dekkingstekort	0
Bijdrage SBB	PM 3)
2. Getijdencentrale Grevelingen/Brouwersdam	
Dekking	
Markt	PM
B. Budgetten voor de planuitwerking	
Maximale publieke bijdrage	8,75
Bijdrage Ministerie van IenW voor planuitwerking Doorlaatmiddel, maximaal	4,5
Bijdrage Ministerie van EZK voor planuitwerking Getijdencentrale, maximaal	4,25

1) Dekking gemeld aan TK bij brief 1-12-2016. Later toegevoegd RA-middelen a € 75 miljoen, SBB-bijdrage en dekking planstudiefase.

2) Bijdrage op voorwaarde van Getijdencentrale én maatregelen om erosie van het strand aan de zeezijde te voorkomen.

3) Bij erfpacht uit Brouwerseiland stelt SBB jaarlijks middelen beschikbaar als cofinanciering en over een periode van 30 jaar € 10,5 miljoen als aanvullende inzet.